

развитието на балканската драма. И за това, навърно, той бѣше принуденъ да извика на нашитѣ съюзници най-после: „Ако желаете, подпишете договора веднага. Ако не — напустнете Лондонъ!“ Съ вашата безочливостъ, искаше той да каже, вие не само ограбвате времето на европейската дипломация, но и пълните атмосферата съ опасно безпокойство. Никога едни мирни преговори не сж свършвали толкова водевилно, никога не се е плащало тъй неблагоприятно за широко оказани услуги.

Съръ Грей наложи своята воля само до колкото трѣбваше да премахне тия неприятни гости отъ столицата на Британия, до колкото трѣбваше да постави край на редица безразсждни и срамни шикани. Но той не можа да премахне отъ тѣхнитѣ сърдца нито недоволството, съ което тѣ трѣбваше да подпишатъ договора, нито новото озлобление, съ което тѣ завършваха своята мисия въ Лондонъ. Драматичниятъ край на мъчителнитѣ преговори бѣше предизвиканъ не толкова отъ инстинкта на България, който ѝ подсказваше, че трѣбва да се свърши възможно по-скоро; не и отъ изчерпването благосклонността на великитѣ държави, която не можеше да бжде безкрайна, но отъ системата предизвикателства, която нашитѣ съюзници искаха да прехвърлятъ и въ столицата на островното кралство. Съ лапидарния изразъ, несвойственъ на единъ английски държавникъ, съюзницитѣ бѣха вразумени. Но за голѣмо съжаление, това трая само до като прехвърлятъ канала. На Балканитѣ тѣ се завърнаха съ още по неприязнени чувства къмъ България.

6. Тайнственитѣ минарета.

Къмъ тѣхъ безспирно летѣха неговитѣ мечти и никой разумъ не можеше да ги обуздае. До последния моментъ тѣ създаваха у него една непрекъснатата тревога, която правѣше невъзможни трезвитѣ държавнически решения. Нека методитѣ на голѣмитѣ историци обясняватъ създаването на държави и пропадането на култури съ причини, които не сж въ връзка съ личната воля и съ субективнитѣ настроения на отдѣлни лица! Нашата национална трагедия показва, че тя дойде и отъ неукротимата страсть да се овладѣе мистичния свѣтъ, за който се разнасятъ толкова легенди.

Не само Фердинандъ извърши много безразсждства, за да постигне това, което на старитѣ български владѣтели и на Русия не се отдаде. И правителството искаше да има Цариградъ, независимо съ какви цели и за колко време.

Настѣплението къмъ Чаталджа продължаваше съ всичкия ефектъ, който създава една мощна войскова маса, изнесла отъ началото на своитѣ действия само голѣми победи. Лозенградъ — най-модерната крепостъ на изтокъ, — срината; Одринъ окръженъ само въ продължение на две седмици и всички негови опити да разкъса прѣстена пропаднаха; могщата бойна линия, въ срѣдата на европейска Турция, разломена въ дълги, изумителни боеве. Тамъ бѣха въ преднитѣ линии и готвачътъ и генералътъ. Европейскитѣ държави сами падатъ въ удивление предъ тази непреодолима страшна сила отъ обикновени селяни, събрани отъ височинитѣ на балкана и отъ полетата около него. Малцина можеха да повѣрватъ, че този вихъръ нѣма да смете и чаталджанскитѣ укрепления. Куражътъ е подигнатъ, самоувѣреността, следъ главолоннитѣ успѣхи, е порасла до небето.

Заинтересованитѣ държави не могатъ да останатъ спокойни. Другъ пжтъ ще разгатватъ тѣ тази нова тайна, сега трѣбва да се вгледатъ въ целитѣ на своитѣ народи. И тѣ почватъ сами да внушаватъ на Турция мисълта за посрѣдничеството, искатъ да узнаятъ по-далечнитѣ намѣрения на възгордѣлия се победителъ. Тѣ питатъ вече неговитѣ представители въ чужбина: „Кжде ще спрете, не искате ли да бждете улеснени съ една намѣса на голѣмитѣ държави. Безкрайно не може да се върви и винаги да се печели“. Тия представители сж на извънредно голѣмо внимание, тѣ могатъ да заематъ даже по два-три часа отъ времето на канцлеритѣ на най-го-